

2. Мельник О.В., Семотюк С.Д., Вибір законного представника дитини як моральний обов'язок уповноваженої особи. *Захист прав дитини в умовах військової агресії: матеріали Міжнародної наук.-практ. конф.* (Одеса, 31 трав. 2024р.). Одеса. 2024. С. 157–161.

3. Shapiro, Francine, and Margot Silk Forrest. *EMDR: The Break-through Therapy for Overcoming Anxiety, Stress, and Trauma*. New York: Basic Books, 2016.

4. Основи психоаналізу. Частина 3. Терапевтичне розщеплення Его. *Лідерство. Тренінги. Психологія*. URL: <https://latelepathe.com/statti/terapevtychne-rozshheplennya-ego/>.

5. В Україні з'явиться Реєстр психологів, навчених працювати з дітьми, які постраждали від насильства. *ЮНІСЕФ Україна: для кожної дитини*: [сайт]. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/press-releases/therapists-register>

6. Юрченко Р. Сьогодні я вийшла с зала суду ... *Римма Юрченко. Фейсбук*. URL: https://www.facebook.com/profile.php?id=100015630933591&locale=uk_UA

7. Козлова А. Чому важливо не мовчати... *Anny Kozlova. Фейсбук*. URL: https://www.facebook.com/anny.kozlova.9?locale=uk_UA.

Віталій Собкович,

здобувач ступеня доктора філософії
в галузі права Національної академії
внутрішніх справ

ТЕХНОЛОГІЇ ВИРІШЕННЯ ТА ВРЕГУЛЮВАННЯ СІМЕЙНИХ КОНФЛІКТІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

У сучасному суспільстві сім'я залишається однією з ключових соціальних інституцій, яка виконує важливі функції щодо виховання, соціалізації, емоційної підтримки та формування особистості. Разом з тим, зростання соціальної напруги, економічна нестабільність, зміна цінностей призводять до зростання кількості сімейних конфліктів. Особливо гостро проблема загострилася в умовах повномасштабного вторгнення РФ в Україну, що спричинило масову міграцію, руйнування сімейних зв'язків, психологічні травми, втрати та стреси, які безпосередньо впливають на якість сімейного життя. Війна поглибила соціальні, психологічні та економічні виклики,

зробивши технології мирного врегулювання конфліктів ще більш затребуваними.

Згідно з даними Державної служби статистики України, кількість розлучень у 2021 році становила 143,6 тис., у 2022 році – 166,8 тис., а у 2023 – вже понад 180 тис. випадків. Водночас, за інформацією Національної соціальної сервісної служби, кількість зареєстрованих випадків домашнього насильства у 2021 році становила 211 тис., у 2022 – 278 тис., а у 2023 – понад 300 тис. звернень.

Натомість, за результатами звіту Асоціації сімейних медіаторів України, у 2023 році понад 3 000 конфліктів було вирішено шляхом медіації, з них близько 65% – успішно, що дозволило уникнути судових процесів і зберегти конструктивні відносини між сторонами.

Метою є аналіз сучасних технологій вирішення та врегулювання сімейних конфліктів, їх класифікація, переваги та обмеження в практичному застосуванні, а також можливості інтеграції в українську юридичну та психологічну практику.

Основні підходи до вирішення сімейних конфліктів

1. Медіація як альтернативна форма вирішення спорів

Медіація є однією з провідних технологій альтернативного вирішення конфліктів (ADR), яка базується на добровільності, нейтральності медіатора та конфіденційності процедури. Особливістю сімейної медіації є необхідність урахування емоційної складової конфлікту, тривалих взаємин між сторонами, а також інтересів дітей. Досвід зарубіжних країн (зокрема Німеччини, Канади, США) свідчить про високу ефективність медіації як інструменту запобігання ескалації конфлікту та досягнення домовленостей, прийнятних для обох сторін. В Україні, за даними проекту «Примирення в громадах», близько 72% справ, які потрапили на сімейну медіацію, були вирішені з підписанням угоди між сторонами.

2. Юридично-психологічне консультування

Цей міждисциплінарний підхід поєднує правову оцінку ситуації з психологічною допомогою. Юрист допомагає зрозуміти правові наслідки поведінки сторін, а психолог – розпізнати емоційні реакції, установки, комунікативні бар'єри. Такий підхід сприяє зниженню конфліктогенності та підвищенню якості прийнятих рішень. В умовах війни цей формат допомагає подолати наслідки ПТСР, горя, адаптаційних

розладів, які нерідко стають джерелами напруги у родині. Згідно з даними ГО «Ла Страда-Україна», у 2023 році понад 18 000 осіб звернулися за психологічною допомогою у зв'язку з сімейними конфліктами, пов'язаними з наслідками війни.

3. Ресторативні практики

Ресторативний підхід передбачає залучення сторін до діалогу з метою відновлення порушених стосунків, формування взаємоповаги та відповідальності. У сімейних спорах це може бути ефективно, зокрема у випадках конфліктів між поколіннями або між батьками після розлучення. Під час війни цей підхід сприяє збереженню зв'язків між членами родини, навіть у разі тривалої розлуки через евакуацію, мобілізацію чи вимушене переселення.

4. Сімейна терапія та коучинг

Психотерапевтичні технології, що включають системну сімейну терапію, когнітивно-поведінковий підхід та коучинг, дозволяють працювати із сім'єю як єдиною системою. Особливу увагу приділяється виявленню дисфункціональних моделей спілкування, ролей, установок, що лежать в основі конфліктів. В умовах посттравматичного стресу ці методики сприяють стабілізації емоційного стану та відновленню довіри в родині.

Проблеми впровадження технологій

Попри очевидні переваги альтернативних способів врегулювання сімейних спорів, їх застосування в Україні залишається обмеженим. Серед головних причин:

- низький рівень правової культури та обізнаності населення;
- відсутність належної нормативної бази щодо застосування медіації у сімейних спорах;
- нестача фахівців із відповідною підготовкою (юристів-медіаторів, психологів із юридичним знанням);
- упереджене ставлення до психологічної допомоги;
- обмеженість ресурсів у зв'язку з воєнним станом та навантаженням на соціальні служби.

Сучасні технології вирішення сімейних конфліктів демонструють високу ефективність за умови їх належного застосування. Медіація, юридично-психологічне консультування, ресторативні практики та психотерапевтична допомога здатні значно знизити рівень соціальної напруги та сприяти гармонізації сімейних стосунків. В умовах

повномасштабної війни такі підходи є не лише бажаними, а й необхідними для збереження цілісності українського суспільства. Впровадження зазначених технологій потребує міждисциплінарної підготовки фахівців, адаптації зарубіжного досвіду, розвитку правового регулювання та системної просвітницької роботи серед населення.

Список використаних джерел

1. Барчук, О. Сімейна медіація як засіб врегулювання конфліктів у родині // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. – 2020. – Вип. 62. – С. 78–82.

2. Горова, С.Ю. Альтернативне вирішення спорів у сімейних правовідносинах: проблеми та перспективи // Юридична наука. – 2021. – № 2. – С. 56–60.

3. Ковальова, О.В. Психологічні аспекти сімейної медіації // Психологія і суспільство. – 2019. – № 3. – С. 88–93.

4. Сущенко, В.В. Медіація як інструмент вирішення конфліктів: досвід країн ЄС // Право України. – 2020. – № 5. – С. 112–117.

5. Токарева, Л.О. Психотерапевтичні практики у врегулюванні сімейних спорів // Практична психологія та соціальна робота. – 2022. – № 4. – С. 45–49.

6. Юхименко, І. Соціально-психологічна допомога сім'ям внутрішньо переміщених осіб в умовах війни // Соціальна робота та освіта. – 2023. – Т. 10, № 1. – С. 22–28.

7. Нечипоренко, В.В. Правове забезпечення медіації в Україні в умовах воєнного стану // Вісник Академії адвокатури України. – 2023. – № 2. – С. 40–44.

8. Асоціація сімейних медіаторів України. Річний звіт за 2023 рік. – Київ, 2024.

9. Державна служба статистики України. Демографічний щорічник України. – Київ, 2023.

10. Національна соціальна сервісна служба України. Звіт про випадки домашнього насильства за 2021–2023 роки. – Київ, 2024.

11. ГО «Ла Страда-Україна». Звіт про психологічну допомогу в кризових ситуаціях. – Київ, 2024.